

TORONTÁL

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre . . . . . 40.— K
Félévre . . . . . 20.— „
Negyedévre . . . . . 10.— „
Egy hónapra . . . . . 3.40 „
Egyes szám ára 12 fillér.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP

Felelős szerkesztő: Dr. MAYER JENŐ.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Zápolya-utca 1. sz. Telefonszám: 21.

MEGJELENIK MINDENNAP, VASÁR-
ÉS UNNEPNAPOK KIVÉTELEVEL.

Nagybecskerek, 1917.

XLVI. évfolyam, 254. szám.

Szerda, november 7.

A háboru hirei.

Megtagadta az engedelmisséget egy olasz dandár.

Róma, nov. 7. A konzultán tegnap az egyesült államok és a szerbiai követek részvételével tanácskozások voltak, amelyen az új katonai helyzetről tárgyaltak, továbbá arról, hogy Paduában a beri-i dandár megtagadta az engedelmisséget, aminek következtében a harmadik olasz hadsereg hátsó összeköttetései a legnagyobb veszedelembé kerültek.

A dandárt feloszlatták és újjáalakítását elrendelték.

Az olasz hadseregben napról-napra szaporodnak a lázadások.

Felmentések, letartóztatások az olasz hadseregben.

Berlin, nov. 7. A Lokalanzeiger közli:

Az aostjai herceget, a második olasz hadsereg parancsnokát felmentették.

Brusati tábornokot, a király nem régen elmozdított szárnysegédét letartóztatták, mert a király környezetében egy hazaáruló klikket fedeztek fel, amely Olaszország megsemmisítésére törekedett. Az árulást az isonzo-i események hozták napvilágra.

A sajtószállítás jelentése.

Budapest, nov. 7. A sajtószállásról jelentik kedd estéről:

Hadműveleteink a Tagliamentótól nyugatra és a Dolomitokban sikeresen előrehaladnak.

A tegnapi esti Wolff-jelentés.

Berlin, nov. 7. A Wolff-iroda keddi esti jelentése közli:

Az angolok reggeli támadásai Párhendalaért a nap folyamán harcokra vezettek.

Gevghelinél egy ellenséges támadás eredménytelenül és veszteségteljesen összeomlott.

Keleten semmi különös.

A Tagliamentót egész hosszában átléptük. Az ellenség üldözését folytatjuk.

Az olaszok átengedik Velen- cét, Páduát és Vicenzát.

70 kilométernyire vagyunk Velencétől.

Genf, nov. 7. Délutáni telefonjelentés.

Az első francia segítőesapatok megérkeztek Bresciába.

Az olaszok valószínűleg átengedik a központiaknak Velencét, Páduát és Vicenzát.

Genf, nov. 7. Az Echo de Paris írja:

Az olasz katonai szakértők szerint Velencét fel kell áldozni, hogy a szövetségesek hadseregeinek elég területük legyen az ellentámadás előkészítésére.

Az olaszok új vonala valószínűleg a Garda-tótól a tengerig fog húzódní.

Páris, nov. 7. Délutáni telefonjelentés.

A központiak előcsapatai már csak 70 kilométernyire vannak Velencétől.

Az ellenség rendkívül gyors előnyomulása és járőreinek Velence közelében való felbukkanása arra indította az olasz hadvezetőséget, hogy Velencét a polgári lakosságtól is kiűritse.

Vezérkarunk mai jelentése.

Budapest, nov. 7. Hivatalos jelentés.

Az olaszok teljes visszavonulóban vannak a Piave felé. Az üldözés tervszerűen folyik. Osztrák és magyar hegyicsapatok együttes működéssel véghezvitt átkaroló mozgulatai Tolmezzótól délnyugatra néhány ezer olaszt megadásra kényszerítettek.

Keleten és Albániában semmi lényeges nem történt. A vezérkar főnöke.

Előnyomulásunk olasz földön.

Budapest, nov. 7. Délutáni telefonjelentés. A sajtószállásról közlik:

Conrad báró csapatai már a Piave forrásvidékén vannak.

Magyar és osztrák lövészek, valamint egy brandenburgi zászlóalj meglepte az olaszoknak a Monte Pianon levő előállításait és azokat elfoglalta.

Csapataink részben már megkerülték a Piave forrásvidékét és tovább délfelé kikényszerítették az utat a Cordevole-völgyébe. Ezáltal vették el az olaszok a Col di Lanát.

Csapataink a Cizmone foyó felső folyásánál már a Brenta vidéken állanak.

Az olasz hadsereg m. radványai Cadore vidékére menekültek.

Az Oroszországi helyzet.

Szakadás a kormány és munkástanács közt.

Péttervár, nov. 7. Hivatalos jelentés.

A munkástanács forradalmi katonai bizottsága és a katonai kerületek és a főváros vezérkara közt viszálykodás tört ki.

A munkástanács a nov. 5-ikére virradó éjjel megjelent a vezérkarnál és azt követelte, hogy minden vezérkari parancsot mutassanak be széles ellenőrzés céljából. Ezt a kívánságot Pétervár katonai főparancsnoka visszautasította.

Erre a munkástanács gyűlésre hívta össze a helyőrség megbízottait és ezek előtt kijelentette, hogy a munkástanács a vezérkart visszautasító magatartása miatt nem ismeri el, a vezérkarral megszakítja az összeköttetést és máttól fogva a demokráciával ellenséges viszonyban levő szervezetnek tekinti. A csapatoknak táviratilag meghagyták, hogy csakis azoknak a parancsoknak engedelmeskedjenek, amelyeket a katonai forradalmi bizottság aláírásával láttak el.

Az ideiglenes kormány követeli a munkástanácstól, hogy a katonákhoz intézett ezen táviratát semmisnek jelentse ki.

A bizottság elutasította ennek a követelésnek teljesítését és elhatározta, hogy ellenszegül a kormánynak.

Ecéből a munkások és katonák tanácsa minden gyülekező helyen géppuskás csapatokat állított fel.

A kormány úgy határozott, hogy egyelőre nem lép fel fegyveresen, mert reméli, hogy békésen el lehet intézni a viszályt.

5-ikén éjjel a minisztertanács utasította az igazságügyminisztert, hogy a munkástanács bizottsága ellen indítsa meg a törvényes eljárást. Egyidejűleg felhívta a katonai hatóságokat, hogy tegyenek meg mindent az esetre, ha a kormány ellen zendülés törne ki.

A román fronton levő oroszok nem akarnak tovább harcolni.

Péttervár, nov. 7. A munkástanács osztályülésén a romániai frontról érkezett küldöttség bejelentette, hogy az egész frontszakasz túl fáradt ahhoz, hogy tovább harcoljon. Ezért azonnali békét követelnek, amely ha nem lesz meg, elhagyják lövészárkaikat. Lőni már most is vonakodnak. Néhány hét múlva leteszik a fegyvert és a békét kihirdetik.

A politika hirei.

Wekerle nyilatkozata az aktuális politikai kérdésekről.

Budapest, nov. 7. Délutáni telefonjelentés.

Wekerle Sándor miniszterelnök nyilatkozott az Est munkatársai előtt az aktuális politikai kérdésekről.

Kijelentette, hogy a képviselőház nov. 12-én ül össze.

Akkor beterjesztjük a választójogot — mondotta a miniszterelnök — a költségvetést és az adójavaslatokat. Természetesen a választójogi javaslat tárgyalása lesz az első. Viszont szeretném, ha az adójavaslatokat is tárgyalhatnánk, mert dokumentálni akarom az ország előtt, hogy miből kívánom a jövőben a hadikölcsönök kamatait fedezni.

A tőzsde kérdésében kijelentette a miniszterelnök, hogy ott a dolgok maguktól rendeződnek. Nagyon helyesnek tartja, hogy a tulságosan felhajtott értékeket a valóságnak megfelelő értékre akarják lenyomni.

A mai minisztertanács, fejezte be nyilatkozatát a miniszterelnök, előreláthatólag végez a választójogi javaslattal, azután még egy minisztertanácsot tartanak a folyóügyek elintézésére.

Minisztertanács.

Budapest, nov. 7. A Magyar Tudósító jelenti:

A tegnapi minisztertanács délelőtt 10 órától este 8 óráig tartott. A tanácskozáson kizárólag a választójogra vonatkozó törvényjavaslattal foglalkoztak. Miután a törvényjavaslat tárgyalása tegnap nem ért véget, a tanácskozást ma folytatják.

Válsághirek.

Budapest, nov. 7. A „8 órai Ujság” tegnap esti száma Serényi Béla bécsi utazását a kormányválságra vezeti vissza.

A Magyar Tudósító illetékes helyről arról értesül, hogy ez a hiresztelés tendenciózus koholmány. Serényi miniszter kizárólag a tárcája körébe

tartozó ügyekben, főképen a tarifaemelés kérdésében fog jelentést tenni az uralkodónak.

Czernyn külügyminiszter Budapesten.

Budapest, nov. 7. Délutáni telefonjelentés.

Czernyn gróf külügyminiszter Berlinből való visszaérkezése után Budapestre jön, hogy tárgyaljon külügyi kérdésekben a magyar politikusokkal.

A királyi pár az olasz harctéren.

Budapest, november 7. A Magyar Távirati Iroda jelenti:

Zita királyné öfelsége Károly királlyal a délnyugati harctéren érkezett, hogy megjelenjen hőseink körében. A királyné nyomban megkezdte a kórházak meglátogatását.

A külügyminiszter Berlinben.

Berlin, nov. 7. Czernyn gróf a monarchia külügyminisztere szerda estig marad Berlinben. Szerda délután megjelenik Vilmos császárnál.

Berlin, nov. 7. Czernyn gróf tegnapi tárgyalásaiban amiket Haertling kancellárral, Khülemann államtitkárral, Hindenburggal és Ludendorffal folytatott, a keleti kérdés is kiterjeszkedett. Ezen ügyben fontos szerepet játszik a lengyel király kérdés, mert Lengyelországban királyt akarnak választani.

Parlamenti kormányzás Németországban.

Stockholm, nov. 7. A Dagens Nyheter írja:

Németországban véglegesen és visszavonhatatlanul megtörtént az autokratia államból a parlamenti kormányzási rendszerre való átmenet.

A Svenska Dagbladet Haertling grófot Németország első parlamentáris kancellárjának mondja.

Hivatalos jelentések

Vezérkarunk jelentése.

Budapest, november 6.

A miniszterelnökség sajtóosztályától a következő hivatalos jelentést kaptuk a harctéri eseményekről:

Olasz harctér:

A szövetségeseknek Ossoipo és Pinzano területéről intézett támadása a Tagliamento egész arcvonalán mentén megtörte az olaszok ellenállását.

Jenő főherceg tábornagy hadseregének osztrák-magyar és német haderői mindenütt, Codröppánál a császár és király öfelségének szem-

látára elérték a folyó jobbpartját és *dönyömulóban vannak nyugat felé.*

A felső Tagliamento partján is előnyomulunk nyugatnak. A felső Tagliamento körletében báró Krobotin vezérezredes csapatai kivetették az ellenséget sziklaváráiból.

Uj sikereink a Dolomitok arcvonalára sem maradhattak döntő hatás nélkül. A Kreuzberg-től a Rollen-szorosig és azon túl visszavonulásra kényszerítettük az ellenséget. Conrad báró tábornagy megkezdte az üldözést. A Col di Lana csucsán, amelynek robbantása annak idején egész Olaszországot örömmámorba ejtette és a Monte Pianon a mi zászlóink lengenek. *Csapataink tegnap este a lakosság örömujjongása közben bevonultak Cortina d'Ampezzobá. A Prymo-völgyben fekvő San Martino di Castorzzat szintén visszafoglaltuk. 1915 májusa óta sóváran nyujtogatták az olaszok ke-*

züket a Pustertal után és Tirol szive: Bozen felé. Vitézeink rendíthetetlen magatartásának köszönhetjük, hogy az ellenség reményei sohasem váltak valóra. Azok a sikerek, amelyeket ezen a területen a harc és munka két és fél esztendeje alatt az ellenség elért, lépésekkel felmérhetők. Most néhány nap alatt ez az eredmény is teljesen megsemmisült.

Keleti harctér és Albánia:

Nincs ujság.

A vezérkar főnöke.

Német hivatalos jelentés.

Berlin, november 6.

A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati harctér:

Rupprecht trónörökös hadserege: Flandriában egész napon át tartó élénk nyugtalanító tűz után tegnap este erős tüzérségi harc kezdődött, amely az Iser-lapályának északi része és a Comines-Yperni csatorna között az éj folyamán szüntelenül tartott és ma reggel a Houthouster-erdőtől Zandverdeig elterülő harci zónánk ellen pergőtüzzé fokozódott. Ezután Passchendale két oldalán és a Menin-Yperni ut mentén erős angol gyalogság támadást kezdett.

A többi hadseregnél különösen St Quentin mellett, az Ailette mentén, a Maas két partján és a Sundgauban este a tüztevékenység jelentékeny hevességre fokozódott. Erőszakos felderítéseket több helyen az ellenség nagy veszteségeivel vertünk vissza.

Keleti és macedon harctér:

A helyzet változatlan.

Olasz harctér:

A Tagliamento vonal a mienk. A hegység és a tenger között újra visszavonulnak az olaszok, tüzvészek jelzik utjukat a felsőolaszországi síkságon. Támadási kedvtől áthatott német és osztrák-magyar hadosztályok kivették a folyón való átkelést és a hegység kijárait s ezzel éket vertek a szakasz nyugati partján az ellenség természetből megerősített védelmi állásába. Az így termett hidfők sűrű harcokkal történt gyors kiszélesítése arra kényszerítette az ellenséget, hogy az adriai tengerparton egész záróvonalát kiürítse. Olasz dandárok felfelé a folyó mentén a Fella-völgyig tegnap még tartották magukat. Előrehaladásunk nyomára hegyi arcvonaluk feladására is rákényszerítette az olaszokat. A Fella-völgytől a Colbrinonig, a Sugana-völgytől északra, több mint százötven kilométer szélességben fel kellett adniuk állásaik kiépített zónáját és visszavonulóban vannak. A szövetséges hadsereg megkezdte a további hadműveleteket.

Ludendorff.

Iskoláink mentesítése a katonai kórházi szolgálat alól.

Mikor a világháború kitört, mindenki abban a hiszemben volt, hogy ez az óriási arany mérkőzés hosszabb ideig nem fog tarthatni. Csalódtunk, hiszen ma már esztendőknél tovább háttunk mögött és mert ellenségeink ma sem elégették meg meg a szörnyű munkát, a mi feladatunk ezáltal sem lehet más, mint a szívós kitartás.

Minden intézményünk a háború szolgálatában áll, vagy közvetlenül tevőlegesen, vagy közvetve szolgálják annak céljait.

Igy vagyunk iskoláink helyiségeivel is, melyeknek legnagyobb része katonai kórházi célokra vétetett igénybe akkor, amidőn senki sem számolhatott annak lehetőségével, hogy az igénybevétel ilyen hosszú ideig fog tartani.

Pedig, hogy a jövő nemzedék egészséges nevelése szempontjából iskolahelyiségeinkre mily nagy szükség van, hogy ezeknek éveken át rendeltetésüktől történt elvonása, mily méretetlen károkat okoz, bővebb magyarázatot sem igényel.

Okkal, móddal ezen most már okvetlenül segíteni kell, mindenesetre azonban az iskola-

Telefon 330.

Városi Mozi a volt esküdtszéki teremben.

Telefon 330.

Csütörtökön, 1917. évi november hó 8-án két előadás: 5 és fél 9 órakor, rendes helyárak mellett, elsőrangú szalonzenekísérettel:

Ki csokol meg.

Elsőrangú vigjáték 4 felvonásban. A főszerepben a bájós Hella Moja.

Soha be nem fejezett kép. Dráma 3 felvonásban.

Uj háborus képek.

MODERN MOZI

TELEFONSZÁM 312 és 47.

Csütörtökön, 1917. évi november 8-án:

Szenvedések országútján.

(... und wer kein Kreuz u. Leiden kennt.)

Szenzációs dráma 4 részben.

Főszereplő: Aud Egede Nissen.

Nagybecskereki felvételek.

Előadások: 5 és fél 9 órakor.

Elsőrangú cigányzenekar kíséret.

Helyárak:

Páholyülés 1-50 K, zsölye 1-20 K, I. hely 1- K, II. hely 80 fill., III. hely 50 fillér.

helyiségeknek fokozatosan a kórházi célok alól leendő mentesítésével.

Dr. Steuer György főispán 4781—1917. főisp. szám alatt újabb felterjesztést tett tehát a közoktatásügyi kormányhoz, mely kifejti, mikép általános a panasz, hogy a tanítást még mindig nem lehet rendes medrébe terelni, a tanuló ifjúság rendszeres oktatás és nevelés híján jóformán fejelemzetlen tömeg lett, melylyel gyakran még a szülők sem bírnak. Ez a visszás helyzet a jövő nemzedék értelmi és erkölcsi képzettségét s ezzel kapcsolatban a nemzet gazdasági és kulturális fejlődését a legkárosabban befolyásolja. Az iskolahelyiségekben, melyekben a fejlődő gyermekek órákig és a legnagyobb számban tartózkodnak, még a minimális közegészségügyi követelmények sem valósíthatók meg. Mindennek egyedüli oka, hogy igen sok rendes iskolahelyiség katonai célokra engedtetett át és iskolahelyiségekül kevésbé alkalmas helyiségek jelöltettek ki.

A vármegyében Nagybecskerek városban van a legkedvezőtlenebb helyzetben és állapotban a népoktatás. Az összes állami elemi népiskolai és óvodaépületek, a főgimnázium épülete a háború kezdete óta katonai kórházra le vannak foglalva. A tankötéles gyermekek sötét, nedves és szűk helyiségekben összezsúfolva vannak elhelyezve. A kíséret iskolai oly kicsi helyiségben van, hogy a táblát nem is lehet a padok előtt fellátni.

A gyermekek osztályonként felváltva, 2—3 csoportban egy és ugyanabban az egészségtelen és bűzös helyiségben tanítatnak. A szegény, igen hiányosan felruházott és a hidegben didergő, rendszerint mezitlábos gyermekek az utcán a szabad ég alatt, esőben és szélben vagy a huzatos kapu alatt várakoznak, míg az iskolába bebocsátatnak.

Ezek az állapotok a jövő nemzedéknek féltve őrzendő egészségét a legnagyobb mértékben veszélyeztetik és azoknak lehető megszüntetése iránt mindent meg kell tennünk.

Az ország létérdekéért folyó háború sikeres vitélet és győzelmes befejezhetését minden rendelkezésre álló anyagi és erkölcsi erővel, teljes áldozatkészséggel támogatjuk. Ebbeli kötelezettségünk mellett azonban sikerrel meg kell vívunk a harcát mögött folyó sorsdöntő harcot is és gondoskodnunk kell a jövő nemzedék értelmi és erkölcsi művelődéséről, a nemzetnek jövőbeli ellenálló képességéről is.

Ennélfogva a katonai célokra átengedett középületek közül azokat, amelyekre a hadseregnek már nincsen vagy kevésbé van szüksége, az eredeti rendelkezésnek mielőbb vissza kellene adni.

Az kétségtelen tény, hogy igen sok rendelkezésre bocsátott helyiségre a polgárságnak most már inkább volna szüksége, mint a hadseregnek és a katonaság célszerűbb beosztás és takarékoskossággal mellett sok helyiséget nélkülözhetővé tehetne.

Mindezek kifejtése után kérte fel tehát a főispán a minisztert, hogy a m. kir. honvédelmi és a cs. és kir. hadügyminiszternél befolyásának teljes latbavetésével legsürgősebben hasson oda, hogy a katonai célokra, rendelkezésre bocsátott középületek további igényelhetőségének felülvizsgálása céljából a főispánok elnökei alatt katonai és polgári egyenkből álló vegyes bizottságok küldessenek ki és a némileg is nélkülözhető iskolai épületek,

— esetleg más épületek rendelkezésre bocsátása ellenében, — a közoktatási célokra legsürgősebben visszaadassanak.

HIREK

— **Kinevezés.** A pénzügyminiszter a helybeli m. kir. pénzügyigazgatóság számvevőségénél *Kolos Ármin, Albu Aurél* és *Bene Sándor* p. ü. számgyakornokokat m. kir. pénzügyi számtisztviszletté nevezte ki.

— **Értekezlet a tisztviselőknégyháza dolgaiban.** *Jankó Ágoston* alispán ma délelőtt értekezletre hívta egybe a tisztviselők közös konyhájának előkészítő bizottságát. Az elnöklő alispán előadta, hogy ez előzetes felhívásra összesen 73 jelentkezés történt. Miután a konyhát nagyobb számú résztvevővel óhajtják megindítani, a bizottság az általában elhangzott kívánsághoz képest úgy módosította a tervet, hogy egyelőre csak ebédet ad és pedig naponta három tál ételt, adagként 2 koronáért. A hivatalfőnökök ezen az alapon újból felfogják hívni a tisztviselőket a jelenkezésre. Jelentette még az alispán, hogy a konyhavezetői állásra több ajánlatot kapott és azokat előadva felkérte a bizottságot, hogy az illetők felől tájékozódjanak, hogy a szombat délre egybe-hívandó értekezleten a gazdasszony szerződése dolgaiban végleg határozassanak.

— **Cukorkiosztás.** A városi közéletmezési hivatal értesíti a közönséget, hogy a november havi cukormennyiséget a már kiváltott cukorjegyek ellenében a szokott kereskedőknél szombattól, e hó 10-től kezdődőleg átvehetik.

— **Újabb béremelés a nyomdaiiparban.** Alig két hónapja, hogy a nyomdatulajdonosok szövetsége a nyomdai munkások bérét lényegesen felemelte s a munkások most újabb megkereséssel fordultak a szövetséghez, amelyben a megélhetés egyre fokozódó nehézségeire hivatkozva újabb béremelést kértek. A múlt héten voltak Budapesten az erre vonatkozó tárgyalások s ezek eredménye az lett, hogy a nyomdai munkásságnak eddig élvezett háborús drágasági pótlékát 100 %-al újra felemelték. Tekintettel egyrészt a munkabérek ezen újabb emelkedésére, másrészt a papíros és az összes anyagának drágulására: a nyomdák kénytelenségek lesznek termékeik árát a tényleges előállítás költségeinek megfelelően felemelni.

— **Adomány.** A Szociális Misszió-egyesület gyermekvédelmi céljaira küldött *Radoszavlyev Lázár* orlói lakos 50 K, *Palonyi Pál* orlói lakos 30 K, özv. *Kocsonyay Mihályné* 10 K, *Kenderesi Sándorné* koszorúmegváltás címén 10 koronát. Mindezen nagylelkű adományért halás köszönetet mond az egyesület elnöksége.

Szalay József elhunytá alkalmából koszorúmegváltás címén a Nagybecskereki Takarékpénztár 25 koronát küldött a Keresztény nőegylet céljaira, amit ezúton nyugtáz köszönettel a Keresztény nőegylet elnöksége.

— **Telefonközpont — az olasz fedezékben.** Az olasz harctérről táviratozzák a *Déli Hírlapnak*: Az olasz állások kitűnő berendezésére vall az a telefonközpont, amelyet csapataink a Krn csucsán találtak. Akárcsak valamely nyugodalmas város távbeszélő központja, olyan tökéletesen volt felszerelve ez az olasz fedezékben elrejtett telefonközpont. Számjelző tábla állott a telefonostiszt rendelkezésére és az állomáskapcsolókkal, jelzőkészülékekkel összekötöttségben volt az udinei főparancsnoksággal is. A fedezékbe behatolt katonáink egy olasz hadnagyot találtak a kapcsolótábla előtt. Mikor el akarták szállítani, az volt a legforróbb kívánsága, hogy a telefonon táviratot adhasson le Udineba menyasszonya részére.

TAJÉKOZTATÓ.

Az ingyenes olvasóhelyiség és közkönyvtár nyitva van minden nap délután 5 órától este 10-ig. Vasár és ünnepnapokon délután 3 órától este 10-ig. Könyvtárára vasárnap zárva, péntek délután 5—7 óráig.

Beszélgetés Szathmáry ezredessel.

A przemysli kirohanás. — Két és fél évig orosz fogságban. — Hazatérés Oroszországból.

— Saját tudósítónktól. —

Nagybecskerek, november 7.

Közel két és fél évig tartó sok nélkülözéssel és szenvedéssel teli orosz fogsága után megrongált egészséggel tért vissza mint rokkant *Szathmáry Géza* honvéd ezredes, a przemysli hős, a gyulai henvédek vitéz parancsnoka. Przemysl várának elestekor, egy kirohanás alkalmával, amelyet legendás hősiességgel vezetett, legelől rohanva a magyar honvédek előtt, került orosz fogságba és 1915. év márciusától 1917 júniusáig különféle oroszországi fogolytáborokban közel két és fél évet színlődött orosz fogságban, amíg végre hazabocsátották. Azóta újra katonai szolgálatot teljesít a hős ezredes, a napokban városunkban járt és az itteni honvéd alakulások felett szemlélt tartott. Ebből az alkalomból felkereste tudósítónk *Szathmáry* ezredest, aki munkatársunk kérésére szíves volt elmondani a przemysli kirohanás részleteit, azonkívül hosszú orosz fogságának egy-két epizódját és hazakerülésének történetét.

Munkatársunk erről a beszélgetésről az alábbi tudósításban számol be:

Hétfőn este egy étteremben vacsora közben voltam kénytelen *Szathmáry Géza* ezredesnek bemutatkozni és mert napközben hivatalos elfoglaltsága miatt nem volt alkalmam, szíves engedelmét kértem, hogy lapom részére rövid beszélgetést folytathassak vele és arra kértem, hogy a przemysli kirohanásról és oroszországi tapasztalatairól a hallottak alapján egyet-mást nyilvánosságra hozhassak.

Az ezredes ur igazi magyaros szeretetreméltósággal és közvetlenséggel fogadott és mondotta el — megkapó egyszerűséggel és mintha a világ legtermészetesebb és legegyszerűbb meséjét mondotta volna — mindazt, amit az alábbiakban minden felesleges hozzáfűzés nélkül, lehetőleg az ő szavaival igyekszem majd visszaadni.

— 1915 márciusában voltunk, — mondotta *Szathmáry* ezredes — két hónapig tartó körülzárás és ostrom után, amikor a hadsereg főparancsnokság hozzájárulásával, amelylyel repülőgépek és radiotelegrammok útján állandó összeköttetésben voltunk, elhatároztuk, hogy Przemysl eleste előtt még egy nagy kirohanást kísérelünk meg, hogy siker esetén a várat körülzáró orosz seregen áttörve saját tábori hadseregünkkel megtaláljuk az érintkezést és egyesüljünk vele. A munició és élelmiszer már egészen fogytán volt a várban és hogy ne legyen Przemysl vége dicstelen kapituláció, elkészítettük a nagy kirohanás tervét. Összeválogattuk a várórség legjobb csapatait, egy magyar hadosztályt: az u. n. Tamassy-hadosztályt és a Weirendorfer-hadosztályt. A Tamassy-hadosztályban csupa magyar honvédezred volt, a szegedi, verseci, lugosi és gyulai honvédezredek, amelyek közül az utóbbinak én voltam a parancsnoka.

— Március 19-ikére a bajnali órákon terveztük a kirohanást. A tervet pontosan kidolgoztuk, mindenkit kitanítottunk a feladatára és így felkészülve éjfél után 2 órakor megkezdtük a kirohanást. Az oroszokat hirtelen támadásunk nagyon meglepte, úgy hogy az az első időben szépen haladt előre. Az oroszokat két egymás mögötti jól kiépített állásból szuronyrohammal kiverjük, de amikor már a második álláson is tul voltunk, akkor a harci zajra és fegyvercsapkodásra figyelmesek lettek az oroszok, nagy sietve irtó tömegeket vetettek elénk, úgy hogy egyszerűben elvesztettük az érintkezést a kirohanásban résztvevő többi ezredekkel, már csak a magam ezrede körében történő dolgokat láttam. Észrevettem, hogy az oroszok három oldalról tódulnak felénk, úgy hogy kénytelenek voltunk védelembe át-

menni. Kemény, makacs állóharc fejlődött ki az oroszok és a mi embereink között, amely reggel 5 óra utántól fél 9 óráig tartott. Ekkor az oroszok betörték állásainkba. A gyulai fiuk megint szuronyt ragadtak és azzal mentek az ellenségnek, de az orosz tulerő annyira nyilvánvaló volt, hogy teljesen céltalan lett volna a további vér- és emberáldozat, amire beszüntettem a harcot. Ami ezután következett, az már teljesen olyan volt, mint egy fegyvergyakorlat béke idején. Amikor az oroszok látták, hogy vége van az ellentállásunknak, nem tudták titkolni örömeiket. Csoportokat képeztek és felénk jöttek barátságos arccal és felszólítottak, hogy adjuk át a fegyvert. Felém négyen tartottak, egy altiszt és három közember. Orosz tisztet sem az addigi harc alatt, sem most, egyetlen egyet sem láttam. A legénységtől elszedték a fegyvert és kisebb-nagyobb csoportokban elvezettek bennünket a hátrábblevő fogolygyűjtő állomásra.

— A Przemysl esete körüli harcok leírásában azt olvastuk — mondotta munkatársunk — hogy ezredes ur egy nádpálcával kezében vezette a rohamot és ezrede élén *„Mindenki utánam! Senki előtem!”* kiáltással elsőnek indult az oroszok ellen.

— Ugyan kérem — mondotta a nagy embereket jellemző szerénységgel Szathmáry ezredes — úgy tettük azt valamennyien valahányszor rohamra indultunk. Nem kell olyankor kard vagy puska és a vékony pálcá igazán sokkal kényelmesebb. Az a mondáson pedig szintén nem volt valami különös mondas, mert hisz nálunk a tiszt mindig a legénység élén megyen és főleg nem hittem, hogy egy ilyen jelmondat féle válják belőle.

Visszatérve a fogságba esése történetére, így folytatta az ezredes: Amint odaértünk a hátsó orosz állásokhoz, rögtön a parancsnok elé vittek bennünket. Mondhatom, hogy a fronton levő oroszok, akikkel érintkeztünk, mind kifogástalanul bántak velünk, mind megbecsülték bennünk az ellenfelet. Az első parancsnok, egy tábornok, aki jól beszélt németül kezét fogott velem, teával kínált meg és rendelkezett, hogy részemre kocsit hozzanak, amin a vasúthoz vigyenek. Ilyen bánásmódban azonban csak itt volt részünk a frontcsapatok körében. Később minél beljebb kerültünk Oroszországba, annál komiszabb bánásmódban volt részünk. A fogolytáborokban teljesen meg voltunk fosztva minden szabad mozgástól, nem lehetett semmi akaratunk, vagy kívánságunk. A fegyelemnek olyan formája volt, hogy az erkölcsileg direkt megalázó volt sokszor. Nem is szeretek beszélni, vagy visszagondolni ezekre a dolgokra, amik elől odakünn is úgy tértem ki legegyszerűbben, hogy sokszor hónapokig ki sem mozdultam a szobámból.

— Na de gyerünk vissza a barátságos tábornokomhoz. A kocsit megjött, bucsut vettem, elindultunk Mosznicskáig kocsin és gyalog tettem meg az utat, azután vasuton jöttem Lembergig. Itt megháltunk, majd Kievbé mentünk és onnan 24 órai tartózkodás után utnak indítottak Taskendbe, ahova 10 napi állandó vasuton utazás után meg is érkeztem. Itt és egy turkesztáni fogolytáborban töltöttem az időt 1915 áprilisától 1917 januárjáig, több mint másfél évig.

— Ez a két esztendő tele van mindazokkal a nélkülözésekkel és szenvedésekkel, amelyek hazakerült katonáink elbeszéléséből már eléggé ismeretesek és amelyekről, már mondtam, nem szívesen beszélek.

— 1917 januárjában váratlan dolog történt velünk. A fogolytáborban közölték velünk, hogy bizonyos betegségben szenvedők jelentkeznek és ha betegségük beigazolást nyer, akkor a fogságból elbocsájtattak és hazakerülhetnek. A velünk közölt jegyzék alapján én is jelentkeztem betegséggemmel. Przemyslben a tél folyamán ugyanis meghűtem és ebből a hűlésből makacs légzési zavaram maradtak vissza. Először ott Turkesztánban ült össze egy orosz orvosokból álló bizottság, alapos

vizsgálat alá fogtak és megállapították, hogy megvan a mondott betegségem. Már-már reméltük, hogy hamarosan vége szakad fogságunknak, de erre közbejött az orosz forradalom és a forradalmi események okozták, hogy csak április 24-ikén indítottak utnak Turkesztánból Moszkvába. Az utat, ami 8 napig tartott, a legkülönfélébb kocsiosztályokon tettem meg. Először II. osztályu kocsiba ültetek, később III. osztályu kocsiba kerültem és végül már marhaszállító kocsiban utaztam. Moszkvába érve kórházba kerültem, mert újabb orvosi vizsgálatnak vetettek alá. Erre a vizsgálatra csak június tizedikén került a sor, itt a felülvizsgálóbizottság szintén elismerte, hogy a bajom tényleg megvan. Ennek a vizsgálatnak az eredménye alapján június 15-ike táján Szentpétervárra vittek, ott megint egy kórházba dugtak és ott töltöttem az időt június 25-ikéig, amikor közölték velünk, hogy véglegesen kicseréltetünk és Finnországon keresztül Torneába megyünk. Innen 29-ikén mentünk Haparandába, azután pedig svéd egészségügyi vonattal Trelleborgba, majd Németországon keresztül a csehországi Brüxbe. Utunk Svédországon és Németországon keresztül már diadaluthoz hasonlított, mindenütt a legnagyobb szívéllyel fogadtak, a sok figyelemmel valóssággal elárasztottak bennünket. Már ez is nagy öröm volt, de mi ez ahhoz képest amikor július 13-ikán hazaértem családom körébe és a két és fél évi orosz fogság után először ültem együtt velük úgy mint a háboru előtt a béke idején. Minden gyönyörűségével újra előttem állott az élet és én éreztem, hogy nincs az a sok szenvedés, nincs az a sok nélkülözés, amit nem érdemes átélni csak azért, hogy az embernek újra ilyen örömeiben is része lehessen.

és nemes rajnai bor helyett meleg hanzlis sörle okvetetlenkedik s mégis nem jeget, hanem eget kér. És e trottyos zenével agylágyult szöveg fogódzott össze s már-már kétségbeejtette a világot. Két magyar embernek Lehárnak és Kálmán Imrének kellett osztrákká vedlenie, hogy ismét új életre hívja az egykor oly diadalmos és gyönyörű, de ma már egészen megrogygyant bécsi operettet. Az ember tegnap is azzal a jogos előítélettel ült le a színházban, hogy végig szenved majd egy csomó igazi osztrák tehetségtelenséget s milyen meglepetés: ez egyszer egészen kellemes csalódás történt. A zene ugyan nem tulságosan ötletes és zseniális, de néha majdnem kedves és üde, igaz, hogy sokszor nem bírja elegendő lélekzettel és ezért egyre önmagából táplálkozik, ami az invenció távollétére mutat. De még ez is igaz öröm egy modern tipikus bécsi operettnél. A kissé vérszegény, de mégis eléggé eleven zenéhez igazán jó operettszöveg járult. A sok importált és hazai malacság és sületlenség kényszerű megemésztése után határozottan jól hatott a tegnapi operett kissé avult és egyszerű, de szerves cselekménnyel ellátott milliője, egészséges és egészen ügyesen végig csinált meseszövege s a Mária Terézia korabeli bájos bécsi hangulat és szelid, naiv bécsi humor.

Az összes szereplők dieséretreméltó igyekezettel keresték és szinte meg is találták a stilszerűséget. Rég elmúlt, soha vissza sem térő, felejthetetlen operett estéknek kissé fájó de mégis jóleső emléke suhant elő egy pillanatra. *Fátyol Heddy* a császárnő nehéz és fárasztó szerepében sok bájjal és mindent átérző igaz humorral egyik legjobb szinpadai alkotását mutatta be tegnap: a *Lili*, a *Köldüdiák*, a *Cornevillei harangok* drága hangulatából nyújtott felénk egy csomó friss, csokorba való virágot, amilyent igazán csak az igazi, az igazi operettszínésznők tudnak. Ugyancsak egyenesen a multból, a valódi nemes operett színjátszás eltűnt éveiből lépett elénk a rendőrfőnök szerepében *Kemény Lajos* ez a minden szerepét komolyan felfogó kitűnő színész. De a többi szereplő: *Virág Lajos* a gárdatiszt szerepében, *Tarnay Béla* a császár szerepében, *Véghelyi Iza* mint Leucsi, *Bardócz* mint Weiszhappel, *Varga Béla* mint Tóni *Balázs* Manezi és *Kertai Ilona* szintén sikerrel járultak hozzá az est kedves hangulatához.

Két aranyos csöpségről is meg kell emlékezni, két kis színészyerekről, *Jávor Irénkéről* és *Jávor Vilmáskáról*, akik ennivalóan és teljesen otthonosan esasogtak, tipegték ide-oda a szinpadon és természetesen nagy sikert arattak.

— g. z. —

Mi kell

ama csapás elhárítására, ha a különben szép, fiatal nő archórét szeplők, pattanások, miteszerek, foltok éktelenítik el? Ezeknek egyedüli ellenszere a Diana arckrém és a Diana-alabástrompuder, mely csodaszerek az archór

minden

tisztatlanságait eltüntetik, az arcot barsonysimásgúvá, hamvasan üdévé varázsolják. Sok ezer leánynak és

asszonynak

adta már vissza szépségét a Diana-alabástrompuder és Diana-krém.

Mindenütt kaphatók! Főelárusítóhely:

Diana Kereskedelmi R. T.

Budapest, V., Nádor-utca 6.

952

SZÍNHÁZ, ZENE

Heti műsor.

Nov. 7. Szerda: Császárnő. (Páratlan.)
Nov. 8. Csütörtök: Grál lovag. (Páros.)
Nov. 9. Péntek: Névtelen asszony. (Páratlan.)
Nov. 10. Szombat: Éva. (Páros.)
Nov. 11. Vasárnap: Éva. (Bérletszünet.)

Az előadások kezdete este fél 8 órakor.

A császárnő. (operett, szövegét írták: *Jakobsom* és *Bodonshy*, zenéjét szerzette *Granischöldten Branó.*) Amilyen bájosak, szinte klasszikusak voltak a Bécsből az egész világot végig valcerező régebbi operettek, olyan otrombák, izléstelenek és élvezhetetlenek a mostani osztrák és német operettjármányok. Suppee és Strausz örökébe esetlen zenészmesterek, ludtalpu librettisták, szőrösfülü zenetanárok léptek, kiknek ereiben pezsgő

Antalfalva község előljáráóságától.

2444—1917. szám.

960-3,2

Hirdetmény

Közhírré tételük, hogy Antalfalva község határában folyó évi október hó 28-án 4 drb és pedig 2 drb 5—6 évesnek látszó fehér tehén, 1 drb 2 évesnek látszó fehér üsző és 1 drb 3 éves fehér-sárga tarka üsző bitang-ságba felfogatott.

A tulajdonos folyó évi november hó 20-ig alulírott községi előljáráóságnál jelentkezhetik és tulajdonjogát beigazolhatja.

Ha tulajdonjogát beigazolni képes tulajdonos a fenti határidő alatt nem jelentkezik az állatok folyó évi november hó 24-én nyilvános árverésen el fognak adni.

Antalfalva, 1917 november hó 1-én.

Községelőljáráóság.

HIRDETÉSEKET JUTANYOS ÁRERT
KÜZÖL A „TORONTAI” POLITIKAI
NAPILAP KIADÓHIVATALA.

Gazdasági Részvénytársaság

Alaptőke: 1,500.000 korona.

Van szerencsénk a n. é. közön-
ség szives tudomására hozni,
hogy mai napon

fűszer- és gyarmatáru-osztályt

létesítettünk, melynek vezetésével

Deutsch Márton urat,

ki a helybeli piacon e szakmá-
ban 25 év óta működik, osztály-
főnöki minőségben megbiztuk.

Nagybecskerek, 1917 november 1-én.

Teljes tisztelettel

Gazdasági Részvénytársaság Igazgatósága.

Ház eladás.

A Mercy-utca 2106/8 sz. bérház (10 szoba, mellék-helyiségekkel, 400 □-öl kert) szabad kézből eladó. 951
Ára 50.000 korona.

Figyelem!

Olcso és remek kivitelű
fatalpu papucsok
gyári nagyraktára.

Nagyban és kicsinyben szállítja
Beck Adolf Zenta.

Egy almolnárt

és
molnársegédek
keres

a Nagybecskereki Olajgyár.

Ajánlatok a gyárüzemvezetéshez
intézendők.

949

Kisebb butorozott lakást keresek

lehetőleg kerítél és udvarral.

Ajánlatokat a kiadóhivatalba
kérek „**Ürökös**” jellegére.

968

**Egy istálló
kocsi-szinnel**

a **Korona-szálloda**
közvetlen közelében
azonnal kiadó.

Bővebbet: 944-3
Dr. Hubert Zsigmond
— ügyvédi irodájában. —

Egy elárusító leány

felvétetik.

Bővebbet:

Almásy Elek könyvkereskedésében.

Elárusító leány
kerestetik.

Bővebbet a kiadóban.

948-x

Pezsgődugót használt, nem
műparafából,
sem töröttet veszek, bármily mennyiségben
előzetes érdeklődés nélkül. Utánvéttel 1-20
K darabonként, használt palackdugót 25 K
kg-ként. — Uj dugókra csak minta el-
lenében teszek legmagasabb árajánlatot.

Robicsek Adolf parafadugógyára
Budapest, Nefelejts-utca 15.

Nyomdásztanoncu

legalább két középiskolát jó
eredménnyel végzett flu heti-
fizetéssel azonnal felvétetik

lapunk nyomdájában.

Vásárbérleti pályázat.

Schiffer Miksa okl. mérnök nagyszentmiklósi uradalma központi irodája árlejtés
hirdet Nagyszentmiklós község vásárbérlete tárgyában. A vásárok minden év április, július és
november hónapokban tartatnak.

A bérlet tartama 3 egymásután következő évre szól és pedig 1918. évi január hó
1-től 1920. évi december 31-ig bezárólag.

Zárt írásbeli ajánlatok benyújtandók alulírott központi irodájában Sándormajor, u. p.
Kiszombor és egyidejűleg ugyanott a felajánlott bérösszeg 10%-a óvadékként teendő le kész-
pénzben, vagy óvadékképes értékpapirokban. Az ajánlattevőkre a döntésig kötelező a betér-
jesztett ajánlat.

A beadott ajánlatok felett a döntés f. évi december 5-ig megtörténik és az eredmény
az ajánlattevőkkel írásban közöltetik. Alulírottnak joga van a beérkezett ajánlatok közül bár-
melyiket is elfogadni tekintet nélkül a felajánlott összegre, jogában áll az is, hogy az összes
ajánlatok mellőzésével újabb pályázatot írhat ki, anélkül, hogy az ajánlattevők ezért kárpót-
lásra igényt tarthatnának.

A bérlet nyertese a döntés után legkésőbb 8 nap múlva tartozik a letett óvadékokat
a felajánlott bérösszeg 25%-ára kiegészíteni és a szerződést aláírni, különben letett óvadéka
elvész és újabb árlejtés tartatik az ő költségére és veszélyére. A többi ajánlattevő postán
beküldendő bélyegmentes nyugtatvány ellenében visszakapja a letett óvadékokat.

Az eredeti szerződés felülbélyegzését a bérlet nyertese köteles viselni.

A szerződéspéldányok kívánatra posta útján ingyen megküldetnek az érdeklődőknek.

Sándormajor, 1917. október 31.

U. p. Kiszombor.

Schiffer Miksa okl. mérnök nagyszentmiklósi uradalma.